

jelenségek között vannak árkok, tűzrakóhely valamint sok gödör és oszlophely. Több jelenség betöltéséből ló, marha és kecske vagy birka, valamint kutya csontjait gyűjtöttük, továbbá két teljes lócsontváz a 2009. évben feltárt területéről. Világos, hogy a római kori települést D-ről határoló paliszád-kerítés alapárka ezen, de az 5. és 6. lelőhelyeken is megtalálható.

Surányi-patak Ny-i oldala (KÖH 38576): Április 21. és május 18. között kutattunk a 85+070–86+330 km-szelvényben, 11 461 m²-en. A feltárást megelőző terepbejárást Takács Károly régész végezte, római kori és középkori edénytöredéket talált. A feltárást kijelölt terület a mai 86. sz. főúttól D-re Vép község felé, a Surányi-patak Ny-i teraszán található. A lelőhely magja az új nyomvonalától É-ra van, de kissé (kb. 30 m-t) folytatódik a nyomvonalától D-re is. A 2008. évi ásatási kampányt követően már várható volt, hogy valamilyen módon összefügg a patak K-i oldalán feltárt római település-komplexummal és egészen konkrétan a Csepregi-völgyre-dúló I. területen felismert római kori úttal. A mellékút iránya párhuzamos a Savaria–Bassiana (Sárvár) főúttal, két árka kb. 50 m hosszúságban volt követhető, majd a terasz élén, a plató tetején eltűntek. Ezenkívül más római kori jelenséget nem tapasztaltunk. Ugyanakkor az út két oldalán több avar kori (8. sz.?) objektumot tártunk fel. Az úttól É-ra egy földbe mélyített, kőkemencés ház volt, s az út mindkét oldalán és nyugatabbra a kinyitott felületen korabeli gödrök. Ugyanakkor a római kori úttól É-ra egy L-alaprajzú oszlopszerkezetes, felszíni középkori házat és több középkori kutat is feltártunk. A feltárási terület középső és Ny-i részén több, gödörbe „temetett” avar és/vagy, de inkább középkori homo csontvázat dokumentáltunk. Az egyik mellett négyszögletes vascsat volt a lábánál. Összesen 327 stratigráfiai és 248 objektumszámot adtunk ki

Munkatársak: Nyerges Éva (állatcsontok meghatározása), Horváth Ciprián régészek; Móricz Eszter, Vágusz Anina régésztechnikusok; Péntes Ákos terepi betanított asszisztens; Rákóczi Gábor légi fotó.

ILON GÁBOR

595. Vértesszőlős, Vasútvonal mente III. (KÖH 59695)

(Komárom-Esztergom megye) B, Ró, Á

2009. május elejétől szeptember közepéig végeztünk megelőző feltárást a lelőhelyen. A területen előkerült néhány, a dunántúli mészbetétes edények népéhez köthető objektum: ház részlete (cölöplyukak), sírrészlet, ill. gödör.

Az ásatási terület ÉNy-i felén található egy korai halomsíros, birituális temetőrészlet kőpakolásos, kőkörös sírokkal. A sírok között az 1. sz., jelképes sír volt, a belső kőpakolás alatt csak egy összetört kis edényt találtunk. A csontvázas sírok mellékletanyaga a halomsíros kultúrához köthető. A sírokat kirabolták, de bronzékszerek és ruhadíszek, ill. kerámiatöredékek kerültek elő belőlük. A hamvasztásos sírokban zömében a mészbetétes né-

esség kerámiaanyaga volt. A sírokat körülvevő kőkörök elbontására nem volt lehetőségünk, de több esetben is bizonyítható az utántemetkezés szokása a kövek alatt.

A bronzkori réteg felett közvetlenül jelentkeztek a római objektumok. A területen 5 római épület kőalapozását tudtuk feltárni. (Az ásatási területtől ÉNy felé eső területen feltehetően római villa található, a feltárt épületmaradványok esetleg egy villagazdasághoz tartoztak.) Egy házban megtaláltuk a padlófűtés részletét és a hozzá tartozó kemencét. Itt, a kidőlt kőfal omladékán festett vakolattöredékek is kerültek elő, sajnos kicsi, nem összefüggő darabokban.

Feltehetően könnyűszerkezetű falakat tartottak a jelentkező kőalapozások a 4. sz. épületben, az omladék között vályogtéglát is tártunk fel.

A római rétegből nagy mennyiségű kerámia, üveg-töredékek és rengeteg fém: pénzek, mécses, stylus, ládikaveretek, fibulatöredékek bronzból, kulcsok, szögek, vastöredékek és több sarló is előkerült. A leletanyagban nagy mennyiségű a luxuskerámia, ill. a fémanyag, a települést eddigi eredményeink alapján két időszakban is használták. Első fénykora a Kr. u. 2. sz. végére–3. sz. elejére tehető, de kimutatható emellett a késő római kori–népvándorlás kori megtelepedés is.

A római réteget vágják, ill. felhasználták az Árpád-korban. Az Árpád kori réteghez rengeteg kemence, több földbe mélyített ház tartozik.

A. PÁL GABRIELLA

596. Vilmány, Fő utca 114.

(KÖH 37533)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B

2009. március 12-én a Fő u. 114. sz. ház telkén harmadik alkalommal került elő gödörásáskor késő bronzkori urnasír. 2003-ban és 2007-ben Hellebrandt Magdolna és Hajdú István végzett leletmentést a telken. Az újabb, 3. sz. urnasír nem a baromfiudvar területén, hanem a telek hátsó, kiskert részén került elő, a telek É-i kerítésétől 3,5 m-re DNy-ra, a baromfiudvar kerítésétől pedig 22 m-re ÉNy-ra, 79 cm mélységben.

A kerítésalapnak ásott gödörben kiérkezésünkkor „in situ” találtuk az urnasírt, melyre nagyjából rá volt bontva. Régebben valószínűleg gyümölcsfák gödre, vagy gyökerei bolygatták meg a temetkezést, mert friss töréseket nem tapasztaltunk, a nagyobb edények azonban erősen töredékesek voltak. A sírban kövön elhelyezett urna töredékeit, egy további nagyobb edény töredékeit, valamint 2 kisméretű füles bögrét (az egyiket fül nélkül) találtunk. A bögrék a nagy edények É-i és D-i oldalán helyezkedtek el. A nagyobb edényekből kevés emberi hamvat is összeszedtünk. A sír bontása közben újabb jelenségekre nem figyeltünk fel, és újabb leleteket sem találtunk.

Május 7-én újabb késő bronzkori urnasír került felszínre. A 3. sz. sírhoz hasonlóan a telek hátsó, kiskert részén került elő ez is, az előzőtől 8,3 m-re ÉNy-ra. A kiásott gödörben kibontott állapotban találtuk az

urnasírt. Azért, hogy az eső kárt ne tegyen a leletekben, a tárgyakat kimozdították helyükről, majd később visszahelyezték azokat. A sírmelléletek a kiásott gödör ÉNy-i részén kerültek elő, ez a gödör azonban nem az eredeti sírgödör! A melléletek: nagyobb méretű fülesbögrében kisméretű bögre, valamint egy agyag orsógomb. Dokumentálás, bontás és felszedés közben újabb jelenségeket, tárgyakat nem találtunk.

Munkatárs: Hajdú István technikus.

B. HELLEBRANDT MAGDOLNA – CSENGERI PIROSKA

597. Zalalövő határa

(Zala megye) Ö, B, Ró, Á, Kö, Kk, Tő

A Zalalövőt elkerülő út három alternatív nyomvonalának területén a Zala Megyei Múzeumok Igazgatósága két részletben régészeti örökségvédelmi hatástanulmányt készített, mely mindhárom szakaszon terepbejárással együtt történt.

Az 'A' változat a mai 86. sz. útról hozzávetőleg a Borostyán-tó É-i végének magasságában csatlakozna le és a Szőce-patak folyásának elgátolásával kialakított mintegy 20 ha kiterjedésű mesterséges tavat egy rövid szakaszon Vas megyét érintve Ny-ról kerülné meg. Felsőjánosfától DK-re haladna át a Zalán, majd az attól D-re ma erdővel borított részen át csatlakozna vissza a főútra. Mindez közel 10 km hosszúságot tesz ki. Az egy kilométerrel hosszabb 'B' verzió a sötétmajori temető bejáratától indulna, megkerülné Budafát, majd a keménfai utat keresztezve a Keresztúri-patak völgyében haladva Irsapusztától É-ra a sertéstelepnél csatlakozna vissza a mostani 86. sz. főútra. Az alig 9 km hosszúságú 'D' nyomvonalterv szintén Sötétmajorból indulna és a keménfai útig azonos az előbbivel, ám onnét a Pataka-hegyi zártkerteken át a szerpentin tetején torkollik a jelenlegi főútba.

A régészeti topográfiai terepmunkákat 2009 júniusában végeztük, ami a részleges beépítettség és különösen az akkora már szárba szökő növények miatt nem lehetett teljes. A terepbejárás során a tervezett nyomvonalat lehetőség szerint annak 200 m széles környezetében mértük fel. Ennek során a korábbi kutatások és az adattári adatok alapján nyilvántartott régészeti lelőhelyek közül kettőn tudtunk leletanyagot gyűjteni (KÖH 39788, KÖH 39796), továbbá hat új lelőhelyet találtunk, kettőt az 'A', négyet pedig a 'B' nyomvonalon. A három nyomvonalon összesen 17 lelőhellyel számolhatunk, az 'A' esetében hattal, a másik kettőnél öttel-öttel, a Borostyánkő út pedig mindegyiket érintheti.

Az év végére döntés született, hogy a 'B' verzió megvalósíthatóságának van a legnagyobb esélye, így annak nyomvonalát novemberben sokkal jobb terepi körülmények közt újrajártuk.

Ennek eredményeként azon a Borostyánkő úton kívül, mely részben a már meglévő főút alatt húzódik, 6 régészeti lelőhelyet sikerült elkülönítenünk: *Konkolica*

I, Konkolica II, Hangyás-völgytől ÉK-re, Nagyfernekág, Budafa-Csihaj-dűlő; Keménfa, Szentegyházi-dűlő (KÖH 75019, 75021, 75023, 75025, 75027, 75029).

Munkatárs: Császár Renáta, Simmer Lívía.

STRAUB PÉTER

598. Zákányszék határa

(Csongrád megye) Ó, B, Á, Kk

2009. október 1–2-án terepbejárást végeztünk a homokháti vízpótló rendszer kiépítésével kapcsolatban. A nyomvonal a Széksóstói- és a Domaszéki-Főcsatornát köti majd össze. A beruházással érintett területet 20 m széles sávban jártuk be.

Zákányszék közigazgatási területén 2 korábbról is ismert régészeti lelőhelyet sikerült azonosítanunk: Szegedi műút, Szegedi műúttól D-re (KÖH 46205, 46199). Lokalizáltunk 1 új, eddig ismeretlen lelőhelyet is: Szegedi műút II. (KÖH 72977).

Munkatársak: Párditka Györgyi régész, Paja László antropológus, Sultis László technikus.

BÁCSMEGI GÁBOR

599. Zomba, Szentgál-puszta

(Tolna megye) Ó, B, LT, Ró

A Völgységi-patak környékének régészeti topográfiai munkálataihoz kapcsolódó terepbejárás során Zomba K-i határában, Szentgál-puszta szomszédságában több lelőhelyet találtunk.

Alsó-Hegyes-dűlő (KÖH 74721): A nevezett dűlő D-i, a Völgységi-patak valamikori árterébe nyúló kisebb kiemelkedésén, a Paradicsom-pusztára vezető betonút D-i oldalán, a magasfeszültség alatti részen egy kb. 100×100 m-es területen változó intenzitással jelentkező nagyobb mennyiségű őskori, kelta és római kerámiát gyűjtöttünk. A lelőhely ÉK-i felén egy nagyobb méretű szétszántott vöröses foltot sikerült megfigyelni, ill. számos római téglatöredéket is találtunk a lelőhely több részén kisebb-nagyobb csoportokban.

Alsó-Kisföld-dűlő (KÖH 54408): A korábban már részben ismert, római korinak nyilvántartott nagyméretű lelőhelyet bejárása nyomán mind kiterjedésében, mind a talált korszakokban módosítanunk kellett. A mintegy 850–900×250 m nagyságú, ÉNy–DK irányú folyamatos lelőhely D-i harmadában, a patakmederhez közeli laposabb részen szórványosan kelta korú kerámiát gyűjtöttünk. A lelőhely D-i felében, az említett laposabb részen, ill. a meredekebben emelkedő domboldalon, a betonút É-i felén is római kori leleteket lehetett találni a felszínen. Legintenzívebben az út bevágásának környékén, annak D-i, DK-i szomszédságában, ahol valamilyen római korú épület (villa) nagyobb mennyiségű tegula-, tegula lateres-, mészkő- és habarcsmaradványait szántották ki egy kb. 50×30 m-es területen. A lelőhely É-i felében, a betonúttól É-ra, az igen meredek domboldalon és platóján nagyobb